

בעניין:

1. לירן דנינו

נושא תעודת זהות מספר 304855828
מרחוב ראש פינה 21, פתח תקווה 4972908

2. אבי דן

נושא תעודת זהות מספר 069358802
מרחוב סוקולוב 128, חולון 5835231

על ידי באי כוחם גיל רון, קינן ושות', עורכי דין
וכן על ידי אביעד, סרן ושות', עורכי דין
שכתובתם לצורך ההליך תהא אצל גיל רון, קינן ושות'
מבית לסין, רחוב ויצמן 32, תל אביב 6209105
מס' טל': 03-6967676; מס' פקס': 03-6967673

המבקשים

- נ ג ד -

1. קבוצת כרמלטון בע"מ

חברה מספר 512542721

2. נתיבי הכרמל מערכות ותפעול בע"מ

חברה מספר 514100874

שתייהן ממרכז בקרה מנהרות הכרמל, צ'ק פוסט
תא דואר 25357, חיפה

המשיבות

בקשה לאישור תובענה ייצוגית

בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006

בית המשפט הנכבד מתבקש כדלקמן :

- א. לאשר למבקשים (להלן בהתאמה : מר דנינו ומר דן) להגיש תובענה ייצוגית נגד המשיבות (להלן בהתאמה : כרמלטון ונתיבי הכרמל), בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן : חוק תובענות ייצוגיות) ;
נוסח התובענה הייצוגית מצורף לבקשה זו כנספח 1 ;
- ב. לקבוע, בהתאם לסעיפים 10 ו-14(א)(1) לחוק תובענות ייצוגיות, כי התובענה תוגש בשם כל אדם או תאגיד אשר נסע במנהרות הכרמל בכלי רכב המיועד להסעת פחות מעשרה נוסעים (נוסף על הנהג), והמשיבות או מי מהן חייבו אותו באגרה החלה על נסיעת רכב ציבורי או משאית, החל מיום 1 בדצמבר 2010 ועד מועד הגשת התובענה הייצוגית לאחר אישורה ; לחלופין מבוקש לקבוע הגדרה אחרת לקבוצה ;
- ג. לקבוע, בהתאם לסעיפים 4(א)(1) ו-14(א)(2) לחוק תובענות ייצוגיות, כי המבקשים יהיו התובעים הייצוגיים, וכי באי כוחם החתומים על בקשה זו יהיו באי הכוח המייצגים ;
- ד. לקבוע, בהתאם לסעיף 14(א)(3) לחוק תובענות ייצוגיות, כי המעשים המתוארים בבקשה זו מגבשים עילת תביעה בגין הפרת חובה חקוקה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן : פקודת הנזיקין), עילת תביעה מכוח חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979 (להלן : חוק עשיית עושר ולא במשפט), הפרת חוזה לפי חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 וחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970, וכל עילה אחרת שעולה מן העובדות המתוארות בבקשה זו ;
- ה. לקבוע, בהתאם לסעיף 14(א)(4) לחוק תובענות ייצוגיות, כי הסעדים בתובענה הייצוגית יהיו כדלקמן :
 - (1) השבה של ההפרש בין התשלום שנגבה מחברי הקבוצה בגין נסיעת רכב ציבורי או משאית במנהרות הכרמל, ובין התשלום שהיה נגבה מהם בגין נסיעת כלי רכב פרטי, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועדי החיוב ועד ההשבה בפועל ;
 - (2) חיוב המשיבות לתקן את סיווג כלי הרכב של לקוחותיהן לצורך חיוב באגרה עבור נסיעה במנהרות הכרמל, באופן שכל כלי רכב המיועד להסעת פחות מעשרה נוסעים (נוסף על הנהג) יסווג כרכב פרטי ;
 - (3) חיוב המשיבות לסווג כלי רכב בני פחות מעשרה מקומות ישיבה (נוסף על הנהג) ככלי רכב פרטיים, לצורך חיוב באגרה עבור נסיעה במנהרות הכרמל, וחיוב המשיבות לגבות אגרה בהתאם ;
 - (4) מינוי בעל תפקיד אשר יפקח על ביצוע פסק הדין ; וכן
 - (5) כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, בהתאם לסעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות ;
- ו. להורות, בהתאם לסעיף 25 לחוק תובענות ייצוגיות, כי ההחלטה בבקשה זו תפורסם באופן שייקבע על ידי בית המשפט הנכבד, לרבות משלוח הודעה אישית לחברי הקבוצה בהתאם לכתובותיהם כפי שהן רשומות אצל המשיבות, וכי הן יישאו בעלות משלוח ההודעות והפרסום ;
- ז. לאשר, בהתאם לסעיף 13 לחוק תובענות ייצוגיות, את התובענה כייצוגית, בנוסח המוצע או בכל שינוי עליו בית המשפט הנכבד יחליט, הכל כפי שייראה בעיני בית המשפט הנכבד ראוי לשם הבטחת ניהול הוגן ויעיל של התובענה הייצוגית והגשמת מטרות חוק תובענות ייצוגיות ; וכן
- ח. לחייב את המשיבות בהוצאות ובשכר טרחת עורכי הדין.

חלק ראשון - מבוא

1. מנהרות הכרמל הן מערכת של כבישי אגרה המופעלת מכוח הוראות החוק ומכוח זיכיון של המדינה, על ידי כרמלטון. לבעלת הזיכיון הותר לקבוע את סכומי האגרה בהתאם לסוג הרכב הנוסע במנהרות. בהתאם לכך, בחוזה הזיכיון נקבעה אגרה שונה ביחס לכלי רכב מסוגים שונים. האגרה הנמוכה ביותר חלה על רכב פרטי.
2. בחוזה הזיכיון רכב ציבורי מוגדר כרכב המיועד להסעת עשרה נוסעים ומעלה נוסף על הנהג, ומשמש, או מיועד לשמש, להסעת נוסעים בשכר.
3. המשיבות – כרמלטון ונתיבי הכרמל, חברה הפועלת מטעמה – מחייבות באגרה החלה על רכב ציבורי גם בגין נסיעת רכב פרטי המיועד להסעת עד שמונה או תשעה נוסעים מלבד הנהג. לעתים לקוחות אלה אף מחויבים באגרה גבוהה עוד יותר, החלה על משאית.
4. זוהי הפרה ברורה של חוזה הזיכיון ושל החקיקה שמכוחה המשיבות פועלות. יש להשיב ללקוחות את הסכומים שנגבו בחריגה מהמותר, ולחייב את כרמלטון ונתיבי הכרמל לנהוג כדין.

חלק שני - כרמלטון ונתיבי הכרמל מחייבות כלי רכב פרטיים באגרה החלה על כלי רכב מסוגים אחרים

5. בעיר חיפה פועלות מזה כשבע שנים מנהרות הכרמל. זוהי מערכת של כבישי אגרה, המופעלת לפי חוק כבישי אגרה (מנהרות הכרמל), תשנ"ה-1995 (להלן: חוק מנהרות הכרמל). במנהרות שני קטעים – האחד מקשר בין מחלף חוף הכרמל למחלף רופין, והשני מקשר בין מחלף רופין למחלף הקריות.
6. כרמלטון היא חברה פרטית המחזיקה בזיכיון להפעלת מנהרות הכרמל, שניתן על ידי המדינה לפי חוק מנהרות הכרמל. כרמלטון הקימה את המנהרות ומפעילה אותן. פעולתיה כפופות להוראות חוק מנהרות הכרמל ולחוזה הזיכיון. לפי החוק וחוזה הזיכיון, כרמלטון מוסמכת לגבות אגרה ולחייב בתשלומים אחרים בקשר לשימוש במנהרות. נתיבי הכרמל היא חברה פרטית, הפועלת מטעם כרמלטון ואחראית על תפעול המנהרות ומערך הגבייה. על החשבונות הנשלחים ללקוחות מופיע שמה של הזכיינית, כרמלטון.
- העתק של עמוד מאתר מנהרות הכרמל המתאר את המשיבות מצורף לבקשה זו כנספח 2.
- העתק חוזה הזיכיון (נוסח מתוקן מיום 10 בינואר 2006) ונספחיו מאתר כביש חוצה ישראל בע"מ מצורף לבקשה זו כנספח 3.
7. החברה הממשלתית כביש חוצה ישראל בע"מ משמשת כרשות הממונה, כהגדרתה בסעיף 1 לחוק מנהרות הכרמל. הרשות הממונה מפקחת על יישום חוזה הזיכיון.
8. נהגים המבקשים לעשות שימוש במנהרות הכרמל, יכולים להתקשר בהסכם מנוי עם כרמלטון. לרשות המנויים עומדים נתיבי מעבר ייעודיים, המאפשרים כניסה למנהרות ויציאה מהן ללא עצירה. בעת המעבר, אמצעי זיהוי אלקטרוניים מזהים את כלי הרכב. למנוי נשלח חשבון חודשי שכולל את חיובי הנסיעות. התשלום מתבצע בדרך של חיוב אמצעי תשלום שמסר הלקוח. כמו כן, אדם יכול לנסוע במנהרות כמשתמש מזדמן. לצורך כך, יש להיכנס למנהרות בנתיב תשלום, שבפתחו ניצבת עמדת תשלום. משתמש מזדמן שלא נכנס למנהרות בנתיב התשלום, אלא עושה שימוש בנתיבי המעבר הייעודיים למנויים, יכול לשלם בעמדת תשלום הניצבת ביציאה מהמנהרות. אם אותו משתמש מזדמן לא שילם גם ביציאה, אמצעי הזיהוי האלקטרוניים מזהים את מכוניתו ונשלח אליו חשבון בגין הנסיעה, הכולל חיוב בפיצוי והחזר הוצאות.

9. סעיף 6(א) לחוק מנהרות הכרמל קובע כי "בעל הזכיון יקבע את סכומי האגרה; סכומי האגרה יכול שייקבעו ביחס למרחק הנסיעה, ויכול שיהיו שונים בשעות מסוימות, בימים מסוימים או בהתאם לסוג הרכב, הכל בכפוף לתנאי חוזה הזכיון ולסכומים המרביים שנקבעו בו".

10. בחוזה הזכיון נקבעה אגרת בסיס, אשר על פיה מחושבת האגרה המירבית עבור נסיעה באחד מקטעי מנהרות הכרמל, ביחס לסוגי כלי רכב שונים. אגרת הבסיס מעודכנת מעת לעת על ידי כרמלטון בהתאם להוראות חוזה הזכיון. על פי סעיף 15.3.2 לחוזה, האגרה לרכב ציבורי (Public Vehicle) תהיה עד פי שלושה מאגרת הבסיס; האגרה למשאית (Truck) תהיה עד פי חמישה מאגרת הבסיס; והאגרה ליתר כלי הרכב (כלי רכב פרטיים) תעמוד על אגרת הבסיס לכל היותר:

"The Maximum Toll Charge levied for a single passage through one of the Tunnels of all Vehicles other than a Public Vehicle or a Truck shall not exceed the Base Toll Charge; the maximum toll levied for a single passage through one of the Tunnels of a Public Vehicle shall not exceed three (3) times the Base Toll Charge; the maximum toll levied for a single passage through one of the Tunnels of a Truck shall not exceed five (5) times the Base Toll Charge (for each class of Vehicle, their 'Maximum Toll Charge')".

11. רכב ציבורי ומשאית מוגדרים בחוזה הזכיון כך (נספח A):

"1.148. Public Vehicle - shall have the meaning ascribed to it in the Traffic Ordinance (New Version) 5721-1961, including a bus, a mini-bus, and a camper, provided that such vehicles are capable or being used for the transportation of at least 10 passengers in addition to the driver of such vehicle. ...

1.216. Truck - shall have the meaning ascribed to the term 'Commercial Vehicle' or 'Working Vehicle' in the Traffic Ordinance (New Version) 5721-1961, and provided that the overall permitted weight of such vehicle exceeds 4,000 kg."

12. רכב ציבורי מוגדר בפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: פקודת התעבורה) כך – "רכב המשמש, או המיועד לשמש, להסעת נוסעים בשכר" (סעיף 1 לפקודה). על כן, רכב ציבורי, כהגדרתו בחוזה הזכיון, הוא רכב המיועד להסעת עשרה נוסעים ומעלה נוסף על הנהג, ומשמש, או מיועד לשמש, להסעת נוסעים בשכר.

13. הגדרת משאית בחוזה הזכיון מפנה אל הגדרת רכב מסחרי (Commercial Vehicle) ורכב עבודה (Working Vehicle) בפקודת התעבורה. על פי חוזה הזכיון, משאית היא רכב שמשקלו הכולל המותר עולה על ארבעה טון, ואשר עונה על הגדרת רכב מסחרי או רכב עבודה שבפקודת התעבורה. רכב מסחרי מוגדר בפקודה כך – "רכב המשמש, או המיועד לשמש, להובלת משא, בין בשכר ובין בקשר לעסקו או למסחרו של בעל הרכב". רכב עבודה מוגדר בפקודה כך – "רכב שציוד עבודה מורכב עליו באופן קבוע, או שמבנהו עשוי לביצוע עבודה, ואינו מיועד להובלת משא או להסעת נוסעים" (סעיף 1 לפקודה).

14. למיטב ידיעת המבקשים, לצורך סיווג כלי הרכב הנוסעים במנהרות הכרמל, המשיבות נעזרות במידע שמתקבל מרשות הרישוי אודות אותם כלי רכב. סעיף 82 לפקודת התעבורה מקנה לרשות הרישוי סמכות למסור מידע לגופים המנויים בתוספת החמישית בפקודת התעבורה. סמכות זו מוקנית למשיבות בפרט 5 לתוספת החמישית.

15. נכון למועד הגשת בקשה זו, סכום אגרת הבסיס לנסיעת רכב פרטי בקטע של מנהרות הכרמל עומד על 8.58 ש"ח; סכום האגרה לרכב ציבורי עומד על 25.74 ש"ח; וסכום האגרה למשאית עומד על 42.88 ש"ח. בנוסף, החל מחודש ינואר 2016 חלה הנחה בשיעור 40% על האגרה לנסיעת משאיות קלות, שמשקלן הכולל המותר אינו עולה על 12 טון. על כן, האגרה למשאיות קלות עומדת על סכום של 25.74 ש"ח, כסכום האגרה לרכב ציבורי. העתקי הודעות כרמלטון בעניין סכומי האגרה שפורסמו בשנים 2010-2017 מצורפים לבקשה זו כנספח 4.
16. בעבר היה בבעלות מר דנינו רכב הנושא מספר רישוי 9317469. הרכב מוגדר ברישיון כאוטובוס זעיר פרטי, והוא מיועד להסעת עד שמונה נוסעים מלבד הנהג. על כן, לפי ההגדרות שבחוקה הזיכיון, מדובר ברכב פרטי, ובגין נסיעתו במנהרות הכרמל יש לחייב בסכום אגרת הבסיס בלבד. העתק רישיון רכב הנושא מספר רישוי 9317469 מצורף לבקשה זו כנספח 5.
17. מר דנינו התקשר בהסכם מנוי עם כרמלטון במועד כלשהו לפני חודש אוקטובר 2014. למר דנינו הוקצה מספר לקוח – 402200. אין בידי מר דנינו העתק של הסכם המנוי. לפי מיטב זיכרונו של מר דנינו, הוא חתם על הסכם בנוסח הסטנדרטי, המופיע באתר מנהרות הכרמל. תנאי ההסכם מוסדרים בהסכם הצטרפות המנוי ובמסמך תנאים כלליים. בהסכם יש למלא את מספר הרישוי של הרכב. מלבד זאת לא נדרש כל פרט אחר, לרבות סוג הרכב. העתק הסכם הצטרפות מנוי מאתר מנהרות הכרמל מצורף לבקשה זו כנספח 6.
- העתק מסמך תנאים כלליים להסכם הצטרפות מאתר מנהרות הכרמל מצורף לבקשה זו כנספח 7.
18. הסכם המנוי קובע כי המנוי יחויב בתשלומים על פי חוק מנהרות הכרמל (מסמך התנאים הכלליים, נספח 7 לבקשה זו, סעיפים 3 ו-6).
19. בין החודשים אוקטובר 2014 לפברואר 2015 בוצעו במכוניתו של מר דנינו שבע נסיעות בקטעים של מנהרות הכרמל (ובהתאם לכך, יש לשלם עבור שבע נסיעות). בחשבונות שהופקו עבור נסיעות אלה, בעמודה "סוג הרכב", צוין כי מדובר ברכב פרטי. עם זאת, נגבתה ממר דנינו אגרה הגבוהה פי שלושה מאגרת הבסיס, השווה לאגרת הנסיעה ברכב ציבורי. כך, בגין נסיעות בחודשים אוקטובר 2014 עד ינואר 2015 נגבתה ממר דנינו אגרה של 22.41 ש"ח עבור כל נסיעה, במקום אגרה של 7.47 ש"ח החלה על רכב פרטי. לאחר ייקור האגרה בחודש ינואר 2015, בגין נסיעות בחודשים ינואר עד פברואר 2015 נגבתה ממר דנינו אגרה של 26.10 ש"ח עבור כל נסיעה, במקום אגרה של 8.70 ש"ח החלה על רכב פרטי. חשבונות בגין נסיעות שבוצעו בין החודשים אוקטובר 2014 לפברואר 2015 (לקוח מספר 402200) מצורפים לבקשה זו כנספח 8.
20. במהלך חודש פברואר 2015 כרמלטון הפסיקה לקיים את הסכם המנוי עם מר דנינו, ככל הנראה על רקע אי תשלום חשבונות במועד. בהמשך לכך, נסיעות שהתבצעו החל מיום 14 בפברואר 2015 בכלי הרכב של מר דנינו, הוגדרו כנסיעות של לקוח מזדמן, שניתן לו מספר לקוח חדש – 663652. ביום 6 במרץ 2015 הופק חשבון בגין חמש נסיעות שבוצעו בחודש פברואר 2015. בגין נסיעות אלה נגבתה ממר דנינו אגרה בסכום של 26.10 ש"ח עבור כל נסיעה, במקום אגרה של 8.70 ש"ח החלה על רכב פרטי. בפירוט הנסיעות שצורף לחשבון זה צוין כי מדובר ברכב פרטי. בחודשים שלאחר מכן הופקו מספר חשבונות על שם מר דנינו, בהם נגבתה ממנו האגרה החלה על רכב פרטי, בהתאם לסוג הרכב שלו. חשבונות בגין נסיעות שבוצעו בין החודשים פברואר 2015 לאוגוסט 2015 (לקוח מספר 663652) מצורפים לבקשה זו כנספח 9.

21. ביום 7 בינואר 2016 מר דן, אביו של מר דנינו, נהג בכלי הרכב של מר דנינו בשני קטעים של מנהרות הכרמל, והשתמש בנתיבי המעבר הייעודיים למנויים. מר דן ביקש לשלם עבור הנסיעה בעמדת התשלום הניצבת ביציאה מהמנהרות. נאמר לו שבעמדה זו ניתן לשלם עבור הנסיעה בקטע אחד של המנהרות בלבד, וכך הוא עשה. מר דן נדרש לשלם סכום של 25.90 ש"ח (25.86 ש"ח במעוגל), במקום אגרה של 8.62 ש"ח החלה על רכב פרטי. בחשבון מיום 5 בפברואר 2016 הופיע חיוב נוסף, על סכום של 25.86 ש"ח, בגין הנסיעה בקטע המנהרות הנוסף.
- קבלה מיום 7 בינואר 2016 מצורפת לבקשה זו כנספח 10.
- חשבון מיום 5 בפברואר 2016 (לקוח מספר 663652) מצורף לבקשה זו כנספח 11.
22. גם ביום 6 בפברואר 2016 מר דן נהג בכלי הרכב של מר דנינו, בשני קטעי מנהרות הכרמל, והשתמש בנתיבי המעבר הייעודיים למנויים. במקרה זה מר דן הורשה לשלם עבור הנסיעה בשני קטעי המנהרות בעמדת התשלום שביציאה. נאמר למר דן שעליו לשלם את האגרה החלה על רכב ציבורי. מר דן עמד על כך שמדובר ברכב פרטי, ודרש לשוחח עם מנהל המשמרת. לאחר שמנהל המשמרת חזר על העמדה לפיה יש לשלם את האגרה החלה על רכב ציבורי, מר דן נאלץ לשלם סכום של 51.70 ש"ח (51.72 ש"ח במעוגל), במקום סכום של 17.24 ש"ח החל על נסיעת רכב פרטי בשני קטעי המנהרה (8.62 ש"ח עבור כל קטע).
- קבלה מיום 6 בפברואר 2016 מצורפת לבקשה זו כנספח 12.
23. בחודש מאי 2016 מר דנינו רכש כלי רכב אחר, הנושא מספר רישוי 5997378. גם כלי רכב זה מוגדר ברישיון כאוטובוס זעיר פרטי. הוא מיועד להסעת עד שמונה נוסעים מלבד הנהג. על כן, בהתאם להגדרות שבחוקה הזיכיון, גם כלי רכב זה מסווג כרכב פרטי, ובגין נסיעתו יש לחייב בסכום אגרת הבסיס בלבד. בגין כלי רכב זה הוקצה למר דנינו מספר לקוח חדש – 844452. כלקוח נרשם מר דן. בהתאם להסכם ההצטרפות, לקוח שאינו בעל הרכב מקבל על עצמו את התנאים וההתחייבויות שבמסמך התנאים הכלליים (נספח 6 לבקשה).
- העתק רישיון רכב הנושא מספר רישוי 5997378 מצורף לבקשה זו כנספח 13.
24. ביום 4 ביולי 2016 הופק חשבון בגין שש נסיעות שבוצעו בחודש יוני 2016. בגין נסיעות אלה נגבה ממר דן סכום של 25.65 ש"ח עבור כל נסיעה, במקום סכום של 8.55 ש"ח החל על רכב פרטי.
- חשבון מיום 4 ביולי 2016 (לקוח מספר 844452) מצורף לבקשה זו כנספח 14.
25. ביום 3 בפברואר 2017 הופק חשבון בגין שבע-עשרה נסיעות, שבוצעו בחודשים דצמבר 2016 עד ינואר 2017. בגין נסיעות אלה נגבה ממר דן סכום של 25.65 ש"ח עבור כל נסיעה, במקום סכום של 8.55 ש"ח החל על רכב פרטי.
- חשבון מיום 3 בפברואר 2017 (לקוח מספר 844452) מצורף לבקשה זו כנספח 15.
26. מעובדות אלה עולה כי בין החודשים אוקטובר 2014 לפברואר 2017 המבקשים חויבו באגרה בגין שלושים ותשע נסיעות ברכב ציבורי במנהרות הכרמל, בסכום כולל של 999.23 ש"ח. כפי שהראינו, כלי הרכב שבהם בוצעו הנסיעות אינם בגדר רכב ציבורי לפי חוקה הזיכיון, וחלה עליהם אגרת הבסיס בה מחויבים כלי רכב פרטיים. על כן, היה על המשיבות לחייב את המבקשים בשליש מהסכום בו הם חויבו – 333.07 ש"ח בלבד.

27. המבקשים ביקשו לבדוק מדוע הם חויבו באגרה בגין נסיעה ברכב ציבורי. הם קיימו בירורים אלה באמצעות מכר שלהם, מר יובל לפינר. מר לפינר שוחח עם נציגה של המשיבות ביום 6 באוקטובר 2015. הנציגה הודתה כי כלי הרכב הנושא מספר רישוי 9317469 סווג באופן שגוי כרכב ציבורי, אף שבהתאם למידע שהתקבל מרשות הרישוי היה צריך לסווגו כרכב פרטי. במועד בו שיחה זו התקיימה, טרם הוטלו החיובים בגין נסיעת כלי הרכב הנושא מספר רישוי 5997378.

תמליל שיחה בין מר לפינר ובין נציגה של המשיבות מיום 6 באוקטובר 2015 מצורף לבקשה זו כנספח 16.

28. ביום 17 באפריל 2016 מר לפינר שוחח עם נציגה נוספת של המשיבות. הנציגה ציטטה בפניו מספר פעמים את ההגדרה שלפיה המשיבות מחייבות את לקוחותיהן באגרה החלה על רכב ציבורי – "כל רכב המסיע מעל שמונה נוסעים, לא כולל הנהג, או כלי רכב בין 4 ל-12 טון". הסיפא של ההגדרה מתייחסת אל משאיות קלות, אשר החל מחודש ינואר 2016 חלה על נסיעתן אגרה השווה לאגרה החלה על נסיעת רכב ציבורי.

תמליל שיחה בין מר לפינר ובין נציגה של המשיבות מיום 17 באפריל 2016 מצורף לבקשה זו כנספח 17.

29. מדברים אלה עולה כי המשיבות מפרות את חוזה הזכינות. כפי שהראינו, רכב ציבורי, כהגדרתו בחוזה הזיכיון, הוא רכב המיועד להסעת עשרה נוסעים ומעלה נוסף על הנהג (ובנוסף, נדרש כי הרכב משמש, או מיועד לשמש, להסעת נוסעים בשכר). על פי נוהל של המשיבות, הן מחייבות באגרה החלה על רכב ציבורי גם כלי רכב המסיע תשעה נוסעים נוסף על הנהג. ועוד, כפי שהראינו, בפועל המשיבות מחייבות באגרה החלה על רכב ציבורי גם כאשר מדובר בכלי רכב המיועדים להסעת שמונה נוסעים מלבד הנהג. כך ארע שלושים ותשע פעמים בעניינם של המבקשים, בשני כלי רכב שונים.

30. כך ארע גם במקרים אחרים. בת"ק (שלום עכו) 36567-01-16 **אנידס נ' קבוצת כרמלטון בע"מ** (להלן: עניין **אנידס**), נדונה תביעה של נהג אוטובוס זעיר, אשר חויב באגרה בגין נסיעה במשאית. התביעה התקבלה, לאחר שכרמלטון לא חלקה על טענות התובע והודתה כי חיוב הרכב הפרטי באגרה החלה על משאית נעשה שלא כדין.

פסק הדין מיום 1 בספטמבר 2016 בעניין **אנידס** מצורף לבקשה זו כנספח 18.

31. אין מדובר בטעות של המשיבות, כי אם בדפוס פעולה. ביחס למקרים בהם נשלח ללקוח חשבון, סיווג הרכב והטלת האגרה בהתאם נעשים באופן אוטומטי על ידי מערכת החיוב, בהתאם לנוהל הפסול של המשיבות, המנוגד לחוזה הזיכיון. כך ארע עשרות פעמים בעניינם של המבקשים. גם ביחס למקרים בהם הלקוח משלם במזומן, הראינו כי בהתאם לאותו נוהל, המשיבות נוהגות לסווג באופן שגוי כלי רכב פרטיים, ולהטיל אגרות החלות על רכב ציבורי ועל משאית. כך היה בעניינם של המבקשים. כך ארע גם בעניין **אנידס**.

32. לסיכום חלק זה, חוזה הזיכיון מסווג כרכב פרטי כל כלי רכב אשר מיועד להסעת עד תשעה נוסעים נוסף על הנהג. המשיבות מתייחסות אל כלי רכב פרטיים כאל רכב ציבורי או משאית, ומחייבות ביתר בגין נסיעות שלהם במנהרות הכרמל. על המשיבות להשיב את הכספים שהן גבו שלא כדין ולהפסיק לנהוג כך.

חלק שלישי - עילות תביעה

33. התנהלות המשיבות מקימה לחברי הקבוצה עילות תביעה של הפרת חובה חקוקה, עשיית עושר ולא במשפט והפרת חוזה.
34. כפי שהראינו, סעיף 6(א) לחוק מנהרות הכרמל קובע כי קביעת סכומי האגרה תיעשה בכפוף לתנאי חוזה הזיכיון ולסכומים המרביים שנקבעו בו. חוזה הזיכיון קובע סכומים מירביים, בהתאם לסוגים של כלי הרכב. המשיבות מסווגות כלי רכב פרטיים המיועדים להסעת פחות מעשרה נוסעים מלבד הנהג, ככלי רכב ציבוריים או כמשאיות, וזאת בניגוד לחוזה הזיכיון. בכך המשיבות מפרות את סעיף 6(א) לחוק מנהרות הכרמל.
35. בנוסף, תקנה 2 לתקנות כבישי אגרה (מנהרות הכרמל) (אופן החיוב בתשלום אגרה ואכיפת תשלומים), תש"ע-2010 (להלן: תקנות חיוב באגרה), קובעת כי "נסע רכב בכביש מנהרות הכרמל, ישלם החייב את החיובים לבעל זיכיון על פי החוק, תקנות אלה והסכם השימוש, לפי העניין". חיוב באגרה העולה על המותר בחוק, אשר מפנה לתנאי חוזה הזיכיון, מהווה הפרה של תקנה זו.
36. על כן, המשיבות מפרות את חוק מנהרות הכרמל ואת תקנות חיוב באגרה. גבייה החורגת מן המותר לפי החוק והתקנות מקימה לחברי הקבוצה עילת תביעה בגין הפרת חובה חקוקה.
37. סעיף 63(א) לפקודת הנזיקין קובע כי "מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק ... והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; ...". כל יסודות העוולה מתקיימים בענייננו.
38. חוק מנהרות הכרמל, תקנות חיוב באגרה וחוזה הזיכיון – כל אחד מהם מהווה חיקוק – ראו סעיף 1 לפקודת הפרשנות [נוסח חדש]. לא ניתן לחלוק על כך שהחוק, התקנות וחוזה הזיכיון, שמכוחם נקבעה האגרה המקסימלית החלה על סוגי כלי הרכב השונים, נועדו לטובת חברי הקבוצה ולהגנתם. מעבר לכך, ככלל יש לראות כל חובה שהוטלה מכוח חיקוק על אדם פרטי או על גוף ציבורי, כהוראה לטובתו של הנפגע מהפרתה – ע"א 2351/90 לסלאו נ' ג'אמל, פ"ד מז(1) 629, 636-637 (1993).
39. ההפרה גרמה לחברי הקבוצה נזק ברור – הסכומים שחויבו ביתר. זהו בדיוק הנזק שהחוק והתקנות נועדו למנוע. הנה, כל יסודות עוולת הפרת חובה חקוקה מתקיימים.
40. מעשי המשיבות מקנים לחברי הקבוצה גם עילת תביעה בגין עשיית עושר ולא במשפט. סעיף 1(א) לחוק עשיית עושר ולא במשפט קובע כי "מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן - הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה". חיוב באגרה החורגת מהקבוע בחוק ובתקנות, ובניגוד לחוזה הזיכיון, הוא חיוב שלא על פי זכות שבדין, שהביא להתעשרות המשיבות על חשבון חברי הקבוצה.
41. בנוסף, המשיבות הפרו את הסכמי המנוי. הסכם המנוי קובע כי המנוי יחויב בתשלומים על פי חוק מנהרות הכרמל (מסמך התנאים הכלליים, נספח 7 לבקשה זו, סעיפים 3 ו-6). הראינו כי המשיבות מחייבות את לקוחותיהן בתשלום המנוגד לחוק מנהרות הכרמל ולתקנות שהותקנו מכוחו. לפיכך, לחברי הקבוצה עומדת גם עילת תביעה של הפרת חוזה.
42. לסיכום חלק זה, מעשי המשיבות מקימים לחברי הקבוצה עילות תביעה מצוינות.

חלק רביעי - הסעדים המבוקשים

43. עילות התביעה מקימות לחברי הקבוצה זכאות לסעדים הבאים :

43.1. השבה של ההפרש בין התשלום שנגבה מחברי הקבוצה בגין נסיעת רכב ציבורי או משאית במנהרות הכרמל, ובין התשלום שהיה נגבה מהם בגין נסיעת כלי רכב פרטי, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועדי החיוב ועד ההשבה בפועל ;

43.2. חיוב המשיבות לתקן את סיווג כלי הרכב של לקוחותיהן לצורך חיוב באגרה עבור נסיעה במנהרות הכרמל, באופן שכל כלי רכב המיועד להסעת פחות מעשרה נוסעים (נוסף על הנהג) יסווג כרכב פרטי ;

43.3. חיוב המשיבות לסווג כלי רכב בני פחות מעשרה מקומות ישיבה (נוסף על הנהג) ככלי רכב פרטיים, לצורך חיוב באגרה עבור נסיעה במנהרות הכרמל, וחיוב המשיבות לגבות אגרה בהתאם ; וכן

43.4. מינוי בעל תפקיד אשר יפקח על ביצוע פסק הדין.

44. המבקשים שילמו סכום עודף של 666.16 ש"ח בגין שלושים ותשעה מקרים, בהם הם חוייבו שלא כדין באגרה החלה על רכב ציבורי. הם זכאים להשבה של סכום זה, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק.

45. המבקשים מעריכים כי לכרמלטון מאות אלפי מנויים. ברור כי הסכום הכולל של חיוב חברי הקבוצה, בגין אגרת נסיעה החורגת מן המותר לחיוב כלי רכב פרטיים, משמעותי ביותר. אין למבקשים אפשרות להעריך את סכום התביעה הכולל. עם זאת, הערכה גסה, המבוססת על נתונים והערכות אודות סוגי מכוניות בישראל, מספר המנויים של כרמלטון ומספר הנסיעות במנהרות הכרמל, מורה על נזק לקבוצה בהיקף של כ-4 מיליון ש"ח.

46. בהתאם לתקנות 2(א)11 ו-2(א)12 לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010, יש לציין בבקשת אישור את הגמול ושכר הטרחה המבוקשים. המבקשים עותרים לקבוע שכר טרחה לפי השיעורים משווי ההטבה לציבור שנקבעו על ידי בית המשפט העליון בע"א 2046/10 **שמש נ' רייכרט** (פורסם בנבו, 23.5.2012). באותו עניין נקבע כי "על כל סכום שנגבה בפועל עד ל-5 מיליון ש"ח, ייפסק לטובת בא-הכוח המייצג שכר טרחה בשיעור של 25% ; על כל סכום שנגבה בפועל בין 5 מיליון ש"ח עד 10 מיליון ש"ח, ייפסק שכר טרחה בשיעור של 20% ; ועל כל סכום שנגבה בפועל מעל 10 מיליון ש"ח, ייפסק שכר טרחה בשיעור של 15%" (פסקה 16). כן מבוקש לקבוע גמול למבקשים בשיעור של 7.5% משווי ההטבה לציבור. לצורך קביעת שכר הטרחה והגמול, יש לחשב את ההטבה לחברי הקבוצה לפי הסכומים שיושבו להם, וכן לפי החיסכון העתידי מהפסקת החיובים של כלי רכב פרטיים באגרה החלה על כלי רכב ציבורי או משאית, שייגרם כתוצאה מהדיון בבקשת האישור ובתביעה הייצוגית. הגמול ושכר הטרחה המבוקשים אינם כוללים את שכר הטרחה וההוצאות בגין הדיון בבקשת האישור.

חלק חמישי - מתקיימים כל התנאים לאישור התובענה כייצוגית

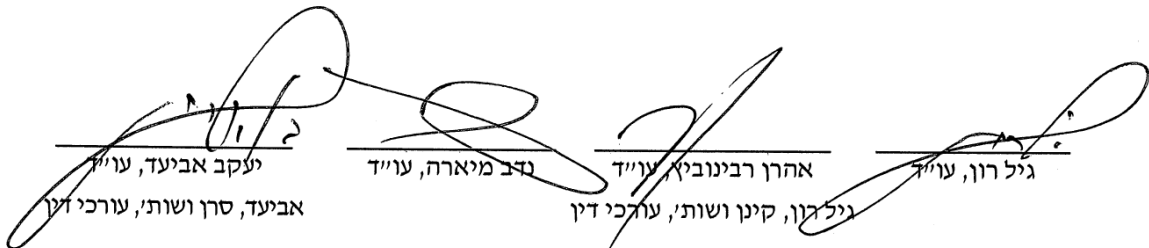
47. התובענה הייצוגית ממלאת אחר כל התנאים שנקבעו לצורך אישור הגשתה, לפי חוק תובענות ייצוגיות.

48. סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית...". בסעיף 1 לתוספת השנייה נקבעה הקטגוריה הבאה – "תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, בקשר לענין שבינו לבין לקוח". לפי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981, עוסק הוא "מי שמוכר נכס או נותן שירות דרך עיסוק...". המבקשים התקשרו עם כרמלטון בהסכם מנוי. נתיבי הכרמל מספקת את שירותי הלקוחות ומפעילה את מערכות גביית האגרה. על כן ניתן להגיש תביעה ייצוגית בענייננו.

49. סעיף 4(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן: (1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה". כפי שהראינו, למבקשים עילת תביעה כלפי המשיבות. על כן הם רשאים להגיש תובענה ייצוגית נגדן.
50. סעיף 8 (א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה: (1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה; (2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין; (3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת; ... (4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב". הבקשה ממלאת אחר דרישות אלה.
51. ברור כי יסודות עילת התביעה משותפים לחברי קבוצת התובעים. המשיבות חייבו את המבקשים, ללא כל בסיס חוקי, באגרה החורגת מהמותר לחיוב בגין נסיעת כלי רכב פרטי. הדבר אירע שלושים ותשע פעמים, ביחס לשני כלי רכב שונים. כך ארע גם בענין **אנידס**. מעבר לכך, מדובר בחיוב שמתבצע באופן אוטומטי, באמצעות מערכות החיוב של המשיבות. על כן לא ייתכן כי מדובר בטעות שנפלה במקרה כזה או אחר. מכל אלה עולה כי מדובר בדפוס פעולה קבוע של המשיבות. על כן, לחברי הקבוצה עילות תביעה משותפות. הנסיבות המגבשות עילות תביעה אלה נוגעות באותו האופן לכל חברי הקבוצה.
52. לשם בירור עילת התביעה בית המשפט יידרש לדון ולהכריע, בין היתר, בשאלה האם המשיבות חייבו באגרה החלה על נסיעת רכב ציבורי או משאית, ביחס לנסיעת כלי רכב המיועדים להסעת פחות מעשרה נוסעים נוסף על הנהג, אם לאו, בשאלה אם המשיבות רשאיות לעשות כן, וכן בשאלת הזכאות להחזר הסכומים שנגבו ביתר. שאלות אלה משותפות לכלל חברי הקבוצה. מעבר לכך, ולמעלה מן הצורך, לא נדרשת זהות מוחלטת של כל השאלות הטעונות הכרעה ביחס לכל חברי הקבוצה. כך קבע בית המשפט העליון ברע"א 8332/96 **שמשי נ' רייכרט**, פ"ד נ"ה(5) 276, 296 (2001). בנוסף, לפי סעיף 20(א) לחוק תובענות ייצוגיות, בית המשפט יכול להכריע בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה ולחייב לאחר מכן כל חבר בקבוצה להוכיח את זכאותו לפיצוי כספי.
53. נוכח העובדות שהוצגו ועילות התביעה המבוססות, ברור כי קיימת אפשרות סבירה שהשאלה שבמחלוקת תוכרע לטובת חברי הקבוצה, והרבה למעלה מכך.
54. אין ספק כי תביעה ייצוגית תהא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת. גם גודל הקבוצה, בשמה המבקשים תובעים את המשיבות, מצדיק את אישור התובענה כייצוגית. הקבוצה כוללת נהגים במנהרות הכרמל אשר חויבו באגרת נסיעה הגבוהה מהאגרה החלה על כלי הרכב הפרטי בו הם נסעו. מדובר במספר רב של לקוחות. בנסיבות אלה מוצדק, ולמעשה מן ההכרח, לנהל את התביעה כייצוגית. זוהי הדרך היעילה וההוגנת להכריע בענין ולהשיב לחברי הקבוצה את הכספים שהמשיבות נטלו מהם שלא כדין.
55. ענינם של חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתום לב. המבקשים פועלים על מנת להשיג סעד הולם עבור חברי הקבוצה ולתקן את הליקויים בהתנהלות המשיבות. האינטרסים של המבקשים זהים לאלה של כלל חברי הקבוצה.
56. לסיכום, כל הדרוש לשם אישור התובענה כייצוגית מתקיים בבירור.

חלק שישי - סוף דבר

57. המשיבות מחייבות את חברי הקבוצה באגרת נסיעה החורגת מהמותר. ברור כי אין בסיס לחיוב זה.
58. בקשה זו נתמכת בתצהירים של המבקשים ושל מר לפינר, המאמתים את העובדות המופיעות בה.
59. בית המשפט הנכבד מתבקש לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, ולהורות כמבוקש בפתח הבקשה.
60. מן הדין ומן הצדק לקבל את הבקשה.

 יעקב אביעד, עו"ד נדב מיארה, עו"ד אהרן רבינוביץ, עו"ד גיל רון, עו"ד
 אביעד, סרן ושות', עורכי דין גיל רון, קינן ושות', עורכי דין
 באי כח המבקשים

תל אביב, 20 ביולי 2017.